

КОМЕНТАР

COMMENT

Бр. 19

на Нацрт Програмата за економски реформи (2018 – 2020)

05 декември 2017

Министерството за финансии ја објави [Нацрт Програмата за економски реформи \(2018 – 2020\)](#).

Finance Think оценува дека документот е составен на јасни и солидни економски основи и нуди сеопфатна анализа на приоритетните структурни реформи кои ѝ се потребни на Македонската економија. Finance Think смета дека програмата е целосно посветена кон реформи и позитивен чекор е што таа е во согласност со препораките на домашната експертска јавност и меѓународните институции. Програмата јасно инкорпорира мерки од неколку други програми на државни и меѓународни институции, што е добра насока кон институционално усогласување на мерките кои се приоритетни за Македонската економија.

Finance Think има неколку коментари и сугестии кон програмата, сè со цел нејзино подобрување. Подетално во следните точки:

- Презентирањето на очекуваното влијание врз конкурентноста/оправданост за сите мерки е коректно и во позитивна насока, но објаснувањата се недоволно јасни и комплетни. Прво, изостанува концизност при презентирање на оправданоста за секоја од мерките. Објаснувањата имаат тенденција да бидат генерализирани и недостигаат податоци врз кои таа би се утврдила. Второ, во самите мерки изостануваат анализи врз основа на кои е утврдено дека секоја од мерките е оправдана,

или врз кои е утврдено нивното влијание врз конкурентноста. Ако ваквите анализи се имплементираат, Finance Think предлага експертската јавност да има увид во методот и претпоставките преку кои е дојдено до заклучоците за оправданоста и очекуваното влијание на секоја мерка.

- Finance Think го поздравува презентирањето на очекуваното влијание врз вработувањето и родот на секоја од мерките. Имено, како организација која ги следи родовите и доходовните нееднакости, сметаме дека ваквото презентирање на мерките е во вистинска насока кон поголема инклузивност на различните засегнати страни. Со цел нивно подобрување, Finance Think предлага појасно и детално презентирање на нивните влијанија. Во сегашната форма, недостигаат резултатите од влијанието на мерките врз вработувањето и родот, како и методите користени при утврдување на таквото влијание.
- Мерката за зголемување на конкурентноста на пазарот на електрична енергија е за поздравување. Претходната година, Finance Think изработи [Кост-Бенфит анализа околу Либерализацијата на пазарот на електрична енергија во Македонија](#), каде што се утврди дека домаќинствата како и државните институции би

стекнале поголема заштеда и дел од трошоците за електрична енергија би се намениле за други потреби. Finance Think предлага да се **спроведе кост-бенефит анализа на национално ниво, како и ценовна анализа за ефектите од либерализацијата на пазарот.**

- Предложените мерки за развој на земјоделскиот сектор се соодветни и коректни. Земјоделието, како дел од клучните сектори во Македонија, има потреба од подобрување и технолошки развој кој би бил споредлив и конкурентен со земјите од ЈИЕ и ЕУ. Finance Think предлага претпазлив пристап кон финансиската поддршка на земјоделието, со оглед дека [Кост-Бенефит анализата околу субвенционирањето на земјоделието](#) покажа дека земјоделските субвенции се несоодветно искористени за подобрување на земјоделскиот сектор, туку беа користени главно како социјална мерка. Finance Think предлага да се оспособи [Агенцијата за финансиска поддршка и развој на земјоделието](#) во спроведување на мониторинг и евалуација на субвенциите со цел да се обезбеди дека истите се соодветно искористени во подобрувањето на конкурентноста на овој сектор.
- Finance Think смета дека мерките за развој на индустријата се соодветни и се меѓусебно поврзани со мерките предложени во [Планот за економски раст](#) на Владата на Република Македонија. Ваквата поврзаност е од клучна важност и укажува дека државните институции имаат меѓусебна комуникација во **изнаоѓањето заеднички мерки кои би придонеле кон подобрување на економијата.** Сметаме дека мерките би дале **позитивен финансиски импулс за компаниите на краток рок и би обезбедиле подолгорочна стабилност на бизнис секторот.** Подетално, погледнете го [ФТ Коментар бр. 16](#).
- Мерките околу деловното окружување и намалувањето на неформалната економија укажуваат дека програмата соодветно ги таргетира и согледува проблемите на **Македонската економија.** Слабата точка на овој сегмент од нацрт Програмата е што недостигаат мерки за адресирање на проблемите кај инспекторатите кои вршат инспекциски надзор над примената на законите, другите прописи и

акти од страна на бизнис секторот во Република Македонија. [Брифот на политики бр.20](#) укажа на тоа дека во претходните години многу од малите и средни претпријатија во Република Македонија беа жртви на пристрасност, фаворизирање и злоупотреба од страна на инспекциските служби. **Ваквата тенденција ја зголемува корупцијата во приватниот сектор и креира нееднаквост во економијата.** Дополнително, присуството на неформалната економија е потврдено од анализата [„Плата во пливо“](#), во која се утврди дека 17.8% од работниците во Македонија кои имаат формален договор за вработување, добиле плата во пливо во 2017 година. Ваквите резултати се должат и на несоодветното работење на инспекторатите. Finance Think предлага јасно и концизно креирање дополнителни политики/мерки кои би ги адресирале проблемите кои ги имаат инспекторатите во Македонија.

- Finance Think ги поздравува предложените мерки за истражување, развој и иновации, и дигитална економија. Имено, сметаме дека мерката на троен хеликс партнерство би придонела кон зголемување на иновациските потенцијали на Македонија, а со тоа и врз генералниот економски раст на државата. Со цел подобрување на предвидените мерки, Finance Think предлага и мерки кои би поттикнале **изградба на технолошки паркови и претприемачки центри** коишто ќе овозможат вмрежување на иновациски *start-up*-и со инвестициски фирми од домашно и странско потекло.
- Посебниот акцент на стручното средно образование во предложените мерки за реформи во образованието е во **позитивна насока и во линија со размислувањата на домашната експертска јавности и меѓународните финансиските институции.** Finance Think предлага да се размислат начини и мерки со кои би се поттикнало поголемо учество на жените во **стручното средно образование** со оглед дека жените се многу малку присутни во стручните професии. Со ова би се обезбедил зголемен опсег на образовни избори за жените и би се

отстранила бариерата за новното учество во стручните професии. За повеќе, погледнете ги публикациите на Finance Think за [родови и доходни нееднаквости](#).

- Зголемувањето на финансиските средства за мерките за вработување и пазар на труд, како и посоодветно таргетирање на најранливите невработени лица, се соодветни и во линија со препораките од [Брифот на политики бр. 14](#) на Finance Think. **Укажуваме на претпазливост кај мерката 19: Гаранција за млади** каде што **не е утврдено како ќе се гарантира** соодветна понуда за вработување, практиканство или обука на младото невработено лице на пазар на кој постои недоволна побарувачка за работни места без работно искуство и големо несовпаѓање помеѓу понудените и побаруваните вештини.
- Finance Think оценува дека мерката за унапредување на паричните надоместоци во

социјалната заштита е соодветна, но предлага ваквата мерка да биде имплементирана **по ревидирање на корисниците (таргетирањето) на паричен надоместок**. Исто така, предлагаме да се **направи соодветна анализа на ефектите кои ќе ги има зголемувањето врз буџетот** на Република Македонија, како и **да се дефинира од каде ќе биде финансирано ваквото зголемување**. Овие предлози се во насока кон зголемување на буџетската транспарентност како и утврдување на целоисходноста на имплементирање на политиките. Finance Think препорачува да се воведат шема за [гарантиран минимален доход \(ГМД\)](#), при што според нашата [студија на оваа тема](#), трите посебни дизајни на ГМД значајно помагаат во намалувањето на сиромаштијата и нееднаквоста.